

Desembre 2024

ELS COSTOS INDIRECTES EN LES ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL DE CATALUNYA

Barcelona, desembre de 2024

Un projecte de:

La Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya (La Confederació)

Carrer València 3 B (planta -1) Local 52
08015 Barcelona
www.laconfederacio.org

En col·laboració amb:

**KSNET (Knowledge Sharing Network,
S.L.)**

Autors de l'estudi:

ROMÉN ADÁN GONZÁLEZ

Polítòleg

JANA RAGA MIQUEL

Sociòloga

Amb el suport:

I el finançament :



**Generalitat
de Catalunya**



MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL



ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
2. CONTEXTUALITZACIÓ	4
3. METODOLOGIA.....	10
4. RESULTATS DE L'ESTUDI.....	14
4.1 LES ENTITATS.....	14
4.2 PREOCUPACIÓ PELS COSTOS INDIRECTES.....	18
4.3 ELS COSTOS INDIRECTES.....	22
5. CONCLUSIÓ	31
6. BIBLIOGRAFIA.....	32

1. INTRODUCCIÓ

El context econòmic dels primers anys d'aquesta dècada ha sigut un desafiament tant per a les empreses com per a les entitats del tercer sector social. L'augment de costos ha estat transversal en tots els sectors, provocant reptes importants per a la sostenibilitat de les organitzacions i dels projectes.

A Espanya, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'índex general de preus de consum (IPC) va augmentar un 16,6% entre el gener de 2020 i el desembre de 2023. L'increment general de preus a Catalunya es va situar en el 15,6% en aquest mateix període. Els costos de l'energia que afrontaven les entitats es van incrementar encara més: els preus associats a l'electricitat, el gas i altres combustibles van pujar un 20,3% i un 20,5% entre els anys 2020 i 2023 a Espanya i Catalunya, respectivament. I paral·lelament, els costos laborals també van augmentar un 22,4% i un 26,6%, respectivament, entre l'últim trimestre de 2023 i el primer de 2020. En altres paraules, els primers anys de la dècada del 2020 han estat associats a fortes pujades dels preus i, per tant, dels costos.

Aquest context ha implicat tant un augment dels costos directes de les entitats com dels seus costos indirectes. En concret, les despeses indirectes són despeses imprescindibles per al funcionament de qualsevol entitat o empresa. Sense el personal d'administració, els lloguers o compres d'espais, les gestions d'assessories legals o comptables, els programes informàtics utilitzats, etc., les entitats no tindrien capacitat operativa per desenvolupar els seus projectes i serveis. En altres paraules, els costos indirectes són les despeses que no es poden vincular directament amb el desenvolupament de les accions del projecte però que són necessàries per portar-lo a terme¹.

En l'àmbit del Tercer Sector Social, les despeses indirectes adquireixen un paper encara més rellevant. Les entitats es financen principalment, i de manera majoritària, mitjançant subvencions concedides per les Administracions Públiques, en què les bases o resolucions de les convocatòries estableixen quines despeses són subvencionables, així com el percentatge de despeses indirectes que s'hi poden imputar. Tanmateix, no totes les subvencions permeten imputar costos indirectes, i els imports de despeses indirectes

¹ All llarg del informe s'utilitzen els conceptes costos indirectes i despeses indirectes de manera intercanviable.

imputables varien substancialment en funció del nivell d'administració pública, departament o unitat que realitza la convocatòria.

El Tercer Sector Social de Catalunya és un agent clau del territori, que contribueix de manera significativa a la provisió de serveis en el marc de l'Estat del Benestar. Les entitats impulsen projectes amb un focus en les desigualtats, l'exclusió social i les necessitats de la població, exercint un paper primordial en la societat. Tanmateix, per complir aquestes funcions, és imprescindible que les organitzacions comptin amb els recursos necessaris i que, per tant, des de les Administracions Públiques es reconegui, valori i financi adequadament les despeses indirectes de les entitats del Tercer Sector Social. Només així, les entitats podran continuar desenvolupant i implementant els seus projectes, oferint un servei de qualitat i proveint bones condicions laborals a tots els seus treballadors/es.

Així doncs, aquest estudi té un doble objectiu:

1. Conèixer la perspectiva de les entitats sobre les despeses indirectes que afronten, la seva evolució en els últims anys i si estan adequadament cobertes en les subvencions.
2. Quantificar el pes que representen les despeses indirectes sobre el total de despeses de les entitats.

Per a això, s'han implementat tant tècniques qualitatives com quantitatives, i s'ha triangulat la informació extreta mitjançant ambdues metodologies. En particular:

- a) Es van realitzar tres grups de discussió en què van participar un total de 19 entitats.
- b) Es va implementar una enquesta en línia adreçada a les entitats per recollir informació detallada sobre la seva estructura de despeses indirectes.

Una conclusió evident, expressada en cada grup de discussió i reflectida en les dades, és que les despeses indirectes han crescut sostingudament en els últims anys. Entre 2023 i 2021, els costos indirectes afrontats per les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya van créixer un 31% en preus constants. A més, les despeses indirectes representen de mitjana al voltant del 15% del total de despeses de les organitzacions.

Tanmateix, existeix una percepció generalitzada entre les entitats de que les despeses imputables en les subvencions no cobreixen adequadament aquestes despeses indirectes.

Un altre resultat destacat és que el personal d'estructura representa més de la meitat dels costos indirectes, subratllant la importància de mantenir una inversió constant en

equips professionals per garantir la continuïtat dels serveis. A més, **algunes organitzacions més petites han manifestat que es veuen obligades a recórrer a personal voluntari per dur tasques d'estructura.**

Aquest context posa de manifest la necessitat de revisar el model de finançament públic, amb l'objectiu de garantir una cobertura més equitativa i realista dels costos indirectes. Sense aquest reconeixement adequat, la sostenibilitat del Tercer Sector Social pot veure's comprometida, afectant la capacitat de les entitats per seguir oferint serveis essencials per a la societat. Es fa imprescindible una adaptació dels criteris i mecanismes de finançament per assegurar la viabilitat de les organitzacions a llarg termini.

2. CONTEXTUALITZACIÓ

Els costos d'una empresa poden ser classificats com a directes o indirectes. Els primers són aquells vinculats a l'execució de cada projecte, mentre que els segons són aquells que no s'assignen a cap projecte en concret però són necessaris perquè l'entitat funcioni, és a dir, perquè pugui dur a terme la seva activitat diària.

No hi ha gaire estudis que quantifiquin el pes de les despeses indirectes en el Tercer Sector Social. Un dels pocs va ser realitzat per la Coordinadora de ONG para el Desarrollo de España l'any 2012, sobre les Organitzacions No-Governamentals pel Desenvolupament (ONGD). En aquest estudi es va concloure que la majoria d'ONGD tenien uns costos de gestió d'entre el 15 i el 20%. Aquest estudi no va trobar relació entre el sector, l'àrea d'execució, estructura de l'organització o la forma d'execució (directa o a través de contraparts) de les organitzacions analitzades i el percentatge de costos indirectes que imputaven a les subvencions.

Al Regne Unit, el Cass Centre for Charity Effectiveness (Cass CCE) l'any 2018 va elaborar una guia perquè les organitzacions del tercer sector del Regne Unit poguessin calcular els costos dels seus programes de forma realista. A la guia s'indica que els costos d'estructura, part de les despeses indirectes, de les entitats angleses es situen entre un 15 i un 20% de mitjana.

Pel que fa a la indústria, Rogozhin et al. (2010) posen el focus en la indústria automobilística i arriben a estimar uns costos indirectes de fins al 46%. Tot i que es tracta d'un sector radicalment diferent al que ens ocupa en aquest estudi, mostra l'elevada proporció que poden arribar a tenir els costos indirectes en relació a la resta de costos.

En l'àmbit de les convocatòries de subvencions per par de l'administració pública, no totes permeten imputar-hi costos indirectes. Pels les sí que ho permeten, el percentatge de costos indirectes imputable es mou habitualment entre el 10% i el 20% en funció de l'organisme, el departament i la línia de subvenció. A la següent taula s'inclouen un parell de exemples a Catalunya i fora. Tot i així, en aquest estudi no s'ha pogut identificar el criteri seguit per aplicar aquesta diferència.

Taula 1. Exemples del percentatge de despeses indirectes imputables.

Administració Pública	Normativa	Percentatge de costos indirectes imputables
Departament de Drets Socials – Generalitat de Catalunya	ORDRE DSO/283/2023, de 21 de desembre, per la qual s'aproven les bases que han de regir la convocatòria ordinària de subvencions a entitats de l'àmbit de les polítiques socials	Màxim del 20% del pressupost de l'acció subvencionada, però un 10% en moltes línies
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament – Generalitat de Catalunya	RESOLUCIÓ EXT/817/2024, de 13 de març, per la qual es modifica la Resolució EXT/1721/2023, de 18 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions per a projectes de desenvolupament i d'educació global	Màxim del 12% de l'import de la subvenció
Diputació de Barcelona	Convocatòria i bases específiques per a la concessió de subvencions en règim de concurrència competitiva de l'àrea de sostenibilitat social, cicle de vida i comunitat a favor d'entitats sense finalitat de lucre, per a l'any 2024	Màxim del 10% de l'import de la subvenció
Ajuntament de Barcelona	Bases per sol·licitar i atorgar subvencions a les entitats dedicades a l'àmbit de la justícia global i la cooperació internacional	Màxim del 10% de l'import de la subvenció
Ministerio de Derechos Sociales, Consumo y Agenda 2030	Real Decreto 1159/2024, de 19 de noviembre, por el que se regula la concesión directa de subvenciones a diversas entidades.	Màxim del 10% de l'import de la subvenció
Consejería de Igualdad, Justicia y Políticas Sociales – País Vasco	ORDEN 20 de diciembre de 2023, por la que efectúa, para el año 2024, la convocatoria prevista en el Decreto 271/2012, de 4 de diciembre, por el que se regulan las subvenciones para el fomento de actividades del tercer sector en el ámbito de la intervención social	Màxim del 10% de l'import de la subvenció

Font: Elaboració pròpia

No obstant això, **ni la literatura acadèmica ni les publicacions d'entitats públiques o de la societat civil ofereixen una resposta concreta sobre quines són les categories de despesa que formen part dels costos indirectes.**

Per tractar de definir quines despeses s'haurien de tenir en compte, es va portar a terme una recerca sobre la conceptualització i mesura dels costos indirectes a diferents sectors (administració, empresa privada i entitats no lucratives). La taula següent mostra com els diferents documents analitzats fan les seves pròpies cistelles de costos indirectes, però

també s'observen coincidències en alguns dels conceptes que s'hi inclouen. Per a respectar el que indiquen els diferents documents, s'han mantingut els noms de les categories utilitzades als mateixos.

Taula 2. Cistelles de costos indirectes en diferent estudis.

	Generalitat de Catalunya (ACORD GOV/85/2016, de 28 de juny)	Coordinadora de ONG para el Desarrollo-España (2012)	Ajuntament de Terrassa (2018)	Diputació de Barcelona (s.d)	Small Business Innovation Research (SBIR) and Small Business Technology Transfer (STTR) (s.d).	United States Agency for International Development (USAID) (2016)	Indeed (2022)
Despeses de personal no vinculat directament al projecte (inclou despeses seguretat social, etc.)							
Despeses legals							
Personal d'estructura (direcció, comptabilitat, RRHH, dept. jurídic, etc.)							
Coordinació general							
Costos d'àrea/ servei transversal dins l'empresa							
Material d'oficina							
Lloguer (incloent impostos i taxes derivades) i subministraments (aigua, llum, calefacció, neteja)							
Manteniment i d'altres de característiques similars							
Formulació, seguiment i avaluació							
Viatges del personal							
Costos indirectes del servei							
Costos indirectes de l'organització							
Comunicacions							
Amortització d'equips/ depreciació immobilitzats intangibles							

	Generalitat de Catalunya (ACORD GOV/85/2016, de 28 de juny)	Coordinadora de ONG para el Desarrollo-España (2012)	Ajuntament de Terrassa (2018)	Diputació de Barcelona (s.d)	Small Business Innovation Research (SBIR) and Small Business Technology Transfer (STTR) (s.d).	United States Agency for International Development (USAID) (2016)	Indeed (2022)
Qualitat							
Auditoria i personal comptabilitat							
Gestió del coneixement							
Serveis de consultoria externa							
Assegurança							
Contractacions d'I+D independent							

Font: Elaboració pròpia

Com es pot veure, no hi ha una única forma de mesurar les despeses indirectes, però sí que s'han detectat coincidències en categories com el personal d'estructura (direcció, comptabilitat, RRHH, dept. jurídic, etc.), el material d'oficina, lloguer (incloent impostos i taxes derivades) i subministraments (aigua, llum, calefacció, neteja), els viatges del personal, l'amortització d'actius intangibles o depreciació d'immobilitzats tangibles, o el manteniment i d'altres de característiques similars. Després d'haver portat a terme aquest anàlisi es va concloure que era necessari desenvolupar una metodologia pròpia, amb l'objectiu de determinar quines són les principals partides de despeses indirectes en el Tercer Sector Social.

En síntesi, les despeses indirectes són les despeses no associades a projectes però imprescindibles per a la seva execució. Malgrat l'absència de consens en relació a totes les partides que integren les despeses indirectes, els estudis revisats amb estimats costos indirectes al voltant del 15%-20% del total de despeses. Tot i així, el percentatge de despeses indirectes imputables en les subvencions, quan és possible fer-ho, es situa al voltant del 10%-20%, i es troba més habitualment en percentatges prop del 10%.

Així doncs, el principal repte d'aquest estudi és construir una cistella de despeses indirectes comuna per a totes les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya. En el següent apartat s'exposa la metodologia de l'estudi i s'explica com es va solucionar aquest repte.

3. METODOLOGIA

L'estudi té un doble objectiu: d'una banda, es busca **conèixer la perspectiva de les entitats sobre les despeses indirectes que afronten**, la seva **evolució en els últims anys i si estan adequadament cobertes** en les subvencions. D'altra banda, es pretén **quantificar el pes** que representen les **despeses indirectes sobre el total de despeses de les entitats**.

Per donar resposta a aquest doble objectiu, **la metodologia implementada combina tècniques qualitatives i quantitatives**. D'aquesta manera, ha estat possible recollir tant informació quantitativa sobre els costos indirectes de les entitats, com aprofundir en com perceben l'evolució dels costos en els darrers anys, els factors que expliquen l'augment i si consideren que estan adequadament coberts per les subvencions.

Pel que fa a la metodologia qualitativa, es van organitzar tres grups de discussió el juny de 2024 amb entitats del Tercer Sector Social. Aquestes organitzacions pertanyen a una federació o entitat de segon nivell que forma part de la Confederació. Les organitzacions es van seleccionar en col·laboració amb la Confederació, amb l'objectiu d'obtenir una mostra representativa del sector i de poder recollir la perspectiva d'associacions de diverses mides, àmbits i enfocades en col·lectius diferents. En total, hi van participar **19 entitats**, distribuïdes en grups de 7, 7 i 5².

D'altra banda, **el principal repte de l'estudi residia en l'absència d'una definició clara sobre quines partides integren els costos indirectes**. Tal com s'ha vist, les publicacions acadèmiques i els informes elaborats per institucions públiques o de la societat civil destaquen unes partides o unes altres en funció de les especificitats del sector. Aquesta qüestió, que també és imprescindible per a la metodologia quantitativa, es va resoldre gràcies als grups de discussió.

Mitjançant una activitat dinàmica i participativa, es va fer una posada en comú per part de les entitats sobre la seva estructura de costos, així com de les partides que en cada situació s'inclouen com a costos indirectes, és a dir, aquelles despeses no vinculades directament als projectes. D'aquesta manera, **i de forma consensuada, es va conformar una cistella de partides de despeses indirectes** que es mostra a la taula següent:

² S'agraeix a les entitats AFEV, APRODISCA, Arrels Sant Ignasi, Associació Esportiva Ciutat Vella, Associació Prohabitatge, Atendis, Càritas Diocesana de Barcelona, Federació ECOM, Fundació Ared, Fundació Eveho, Fundació Pere Tarrés, Fundació Resilis, Fundesplai, Intermedia, Provivienda, REIR, SICAR cat, Suara Cooperativa i UCCAP la seva col·laboració i participació en els grups de discussió. També s'agraeix la participació de totes les entitats que han respost en l'enquesta.

Taula 3. Cistella de despeses indirectes.

Despeses indirectes
1. Despesa de personal d'estructura (administració, RH, jurídic, etc.) incloent substitucions (640, 641, 642, 643, 644, 645)
2. Permisos retribuïts (imports/subsidis a càrrec de l'empresa) (649)
3. Costos del personal sindical alliberat (64)
4. Formació i desenvolupament del personal (649) descomptant la bonificació (74 o 75)
5. Despeses de viatge, transport i dietes (629)
6. Lloguer d'oficines i/o espais (arrendaments i cànons, 621)
7. Oficines i espais propis (immobilitzat material i amortització, 21)
8. Despeses d'investigació i desenvolupament I+D (620)
9. Despeses legals i de consultoria jurídica i vinculats a la <i>compliance</i> (compliment normatiu, prevenció de riscos laborals, polítiques d'igualtat, LGTBIQ+, etc.) (623)
10. Despeses de serveis d'auditoria i/o comptabilitat (623)
11. Serveis bancaris (626)
12. Primes d'assegurances (sense assegurances de voluntariat) (625)
13. Primes d'assegurances (específiques de voluntariat) (625)
14. Publicitat, propaganda i relacions públiques (627)
15. Subministraments (628)
16. Despeses d'aplicacions informàtiques (<i>softwares</i> per a comptabilitat, gestió administrativa, gestió horària, processos de selecció, etc., 629)

Font: Elaboració pròpia.

Nota: entre parèntesis s'inclouen els codis associats al Pla General de Comptabilitat aprovat en el Real Decreto 1514/2007, de 16 de novembre.

Així doncs, la metodologia qualitativa ha servit per a dos propòsits: d'una banda, ha permès establir la cistella de despeses indirectes que serà la base de la metodologia quantitativa; i, de l'altra, ha aportat informació directa i detallada sobre les percepcions i valoracions de les entitats en relació amb les despeses indirectes que han d'afrontar.

Pel que fa a la metodologia quantitativa, es va dissenyar un qüestionari estructurat en tres blocs. El primer bloc recull aspectes descriptius de les entitats que es mostren a la taula següent:

Taula 4. Variables descriptives de les entitats.

Variable	Tipus de pregunta	Categories
Província	Selecció única	
Forma jurídica	Selecció única	
Nombre de persones treballadores.	Numèrica	
Àmbits d'actuació	Selecció múltiple	Acció Social, Atenció precoç, Discapacitat, Gent gran i dependència, Lleure educatiu i Salut mental
Despeses globals (directes i indirectes)	Numèrica	

Font: Elaboració pròpia

El segon bloc es focalitza en els costos indirectes. Per calcular el pes de les despeses indirectes, es recullen les dades de despesa global (directa i indirecta), de despesa indirecta, així com les despeses de cadascuna de les partides de la cistella. Aquesta informació es sol·licita per al període 2021-2023, per tal de poder observar-ne l'evolució temporal. A més, a partir de les conclusions extretes als grups de discussió, també es va decidir preguntar si l'entitat compta amb persones voluntàries que desenvolupin tasques d'estructura o tasques transversals no vinculades a projectes, així com el cost que suposaria contractar aquestes persones.

Finalment, el tercer apartat inclou un bloc de valoració, on es pregunta si les organitzacions han percebut un increment dels costos indirectes en els darrers 5 anys, els factors darrer d'aquesta evolució (preus dels subministraments, dels costos laborals, dels lloguers, etc.) i si consideren que els costos subvencionables definits per les AA.PP. cobreixen, en termes generals, les despeses indirectes.

Taula 5. Variables descriptives de les entitats.

Variable	Tipus de pregunta	Categories
Percepció increment dels costos indirectes en els últims 5 anys	Selecció única	Sí / No
Causes dels increments	Selecció múltiple	- Increment dels preus dels subministraments - Increment dels costos laborals - Increment dels lloguers - Increment de l'absentisme en el personal d'estructura - Altres
Despeses indirectes reconegudes per les A.P.	Selecció única	1- Estan per sobre als costos indirectes reals de l'entitat 2- Són adequats i permeten cobrir els costos indirectes de l'entitat 3- Estan lleugerament per sota als costos indirectes reals de l'entitat 4- Estan molt allunyats dels costos indirectes reals de l'entitat

Font: Elaboració pròpia

L'enquesta es va implementar de manera online i es va enviar a les entitats per correu electrònic des de la Confederació i en coordinació amb les entitats de segon nivell adscrites a l'associació. El treball de camp va tenir una durada de més de 2 mesos, i es va obtenir un total de 35 respostes. Atès que no es comptava amb l'univers poblacional d'entitats, no era possible realitzar una selecció aleatòria. Per aquesta raó es va optar per enviar l'enquesta a totes les entitats vinculades a la Confederació.

Tot i que el nombre de respostes obtingudes és inferior a l'esperat, l'enquesta recull informació d'una mostra variada del sector que aporta prou evidències sobre el pes dels costos indirectes. A més, la triangulació de les anàlisis qualitatives i quantitatives, combinant ambdues metodologies, permet obtenir una imatge holística sobre el pes i l'evolució de les despeses, així com de les perspectives de les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

4. RESULTATS DE L'ESTUDI

Aquest apartat recull i analitza les dades extretes de l'enquesta realitzada a les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya. Els resultats s'han estructurat tres seccions diferents.

4.1 LES ENTITATS

En aquesta primera secció es descriuen les característiques de les entitats que han respost l'enquesta, tenint en compte aspectes com la forma jurídica, el nombre de treballadors i la distribució territorial. Aquestes dades contextualitzen els resultats posteriors i permeten entendre millor les diferències observades segons la tipologia i la mida de les organitzacions.

Segons les dades mostrades en la taula següent, la majoria d'entitats enquestades són fundacions i associacions, que en conjunt representen el 84% de la mostra. En concret, el 54% de les respostes provenen de fundacions i el 29% d'associacions. Altres formes jurídiques amb menor presència inclouen les entitats religioses, les entitats sense ànim de lucre vinculades a l'església i les societats anònimes laborals, amb un 3% cadascuna.

Taula 6. Forma jurídica de les entitats.

Forma Jurídica	Percentatge
Fundació	54%
Associació	29%
Entitat religiosa	3%
Entitat sense ànim de lucre vinculada a l'església	3%
Societat anònima laboral	3%
Altres/No especificat	8%

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució territorial, les dades mostren que la província de Barcelona concentra la major part de les respostes, amb un 65% d'entitats ubicades en aquest territori. A més distància, les províncies de Girona i Lleida representen cadascuna un 11% i un 9% respectivament, mentre que Tarragona registra un 6%. Un 9% de les entitats no han especificat la seva ubicació provincial.

Taula 7. Distribució de les entitats per província.

Província	Percentatge
Barcelona	65%
Girona	11%
Lleida	9%
Tarragona	6%
Altres/No especificat	9%

Font: Elaboració pròpia

En relació amb la mida de l'entitat segons el nombre de persones treballadores, les entitats mostren una elevada variabilitat. La majoria de les entitats tenen més de 50 persones treballadores. En concret, un 35% compta amb més de 250 persones treballadores, seguit d'un 24% que se situa en la franja de 50 a 149 persones treballadores. En canvi, només un 6% de les entitats en tenen menys de 10, la qual cosa evidencia que la major part de les entitats enquestades són organitzacions de mida mitjana o gran.

Taula 8. Nombre de persones treballadores.

1-10	11-49	50-149	150-249	+250
6%	18%	24%	18%	35%

Font: Elaboració pròpia

En termes d'àmbits d'actuació, a la següent taula mostra la distribució dels sectors en què les entitats enquestades exerceixen les seves activitats. Les dades mostren que el 46% de les entitats treballen principalment en l'àmbit de la discapacitat, sent aquest el sector més representat. Un 17% de les entitats se centren en l'acció social, i un 6% s'especialitzen en salut mental. L'àmbit de gent gran i dependència està representat per un 3%, una proporció més petita.

A més, també es registren combinacions d'àmbits, com la discapacitat i salut mental (9%) o la discapacitat i gent gran i dependència (3%). Aquestes combinacions indiquen que moltes entitats adopten un enfocament multidisciplinari per abordar les diverses necessitats socials que poden concórrer en els seus usuaris.

Taula 9. Àmbit d'actuació de les entitats.

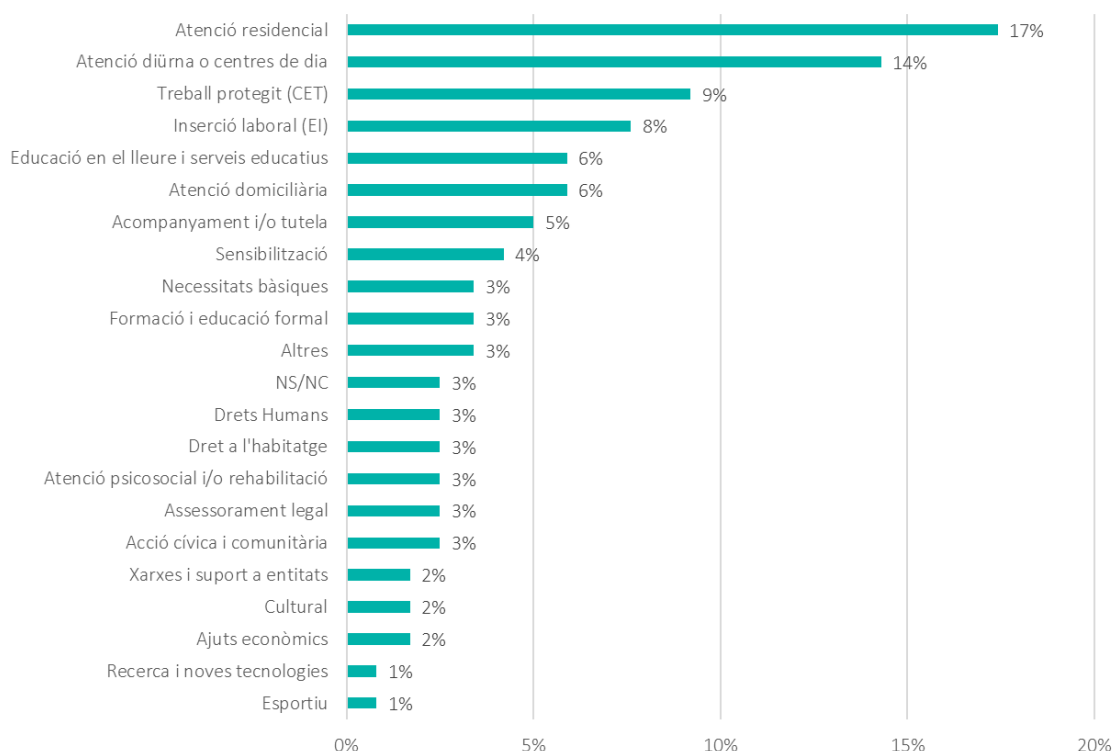
Àmbit	Percentatge
Discapacitat	46%
Acció social	17%
Discapacitat / Salut mental	9%
Salut mental	6%
Acció social / Lleure educatiu	6%
/ Acció social / Atenció precoç / Discapacitat / Gent gran i dependència / Salut mental	3%
Discapacitat / Gent gran i dependència	3%
Gent gran i dependència	3%
Discapacitat	46%
NS/NC	9%

Font: Elaboració pròpia

En relació amb l'activitat de les entitats, en el gràfic següent s'observa una àmplia diversitat en els tipus d'accions desenvolupades. Les activitats més freqüents inclouen l'atenció residencial (17%), l'atenció diürna o centres de dia (14%), i el treball protegit (CET) (9%). També destaca la inserció laboral (8%), l'educació en el lleure i serveis educatius, així com a activitats de sensibilització (6%) i l'atenció domiciliària (5%).

D'altra banda, un 5% de les entitats es dediquen a l'acompanyament i/o tutela, mentre que un 4% se centren activitats de sensibilització. Altres activitats menors, com l'acció cívica i comunitària, assessorament legal, i els drets humans, representen un 3% de les entitats.

Figura 1. Activitat de les entitats.



Font: Elaboració pròpia

Per últim, pel que fa a les despeses globals (taula 10), l'anàlisi de dades recollides reflecteix unes xifres dispars que evidencien diferències significatives entre les entitats. Analitzant els trams de despesa, s'observa que el 28% de les entitats tenen unes despeses globals inferiors als 2 milions d'euros. Així mateix, el 41% declara despeses situades entre 2 i 10 milions d'euros, sent aquest el grup més nombrós. D'altra banda, un 22% presenta despeses globals d'entre 10 i 50 milions d'euros, mentre que només un 9% supera els 50 milions d'euros.

Taula 10. Despeses globals en milions d'euros.

	0-2M	2M-10M	10M-50M	+50M
Despeses globals	28%	41%	22%	9%

Font: Elaboració pròpia

4.2 PREOCUPACIÓ PELS COSTOS INDIRECTES

Abans de quantificar els costos indirectes, és imprescindible conèixer la percepció de les entitats del Tercer Sector Social en relació a la seva evolució i cobertura. En els grups de discussió, les organitzacions van expressar que als últims anys les seves despeses indirectes havien crescut molt, suposant un repte en termes de sostenibilitat financera. A més, la majoria d'elles considerava que les despeses indirectes imputables en les subvencions no s'ajustaven a la realitat que suporten.

Aquesta visió es veu reforçada amb les respostes de moltes més entitats en l'enquesta: la pràctica totalitat de les organitzacions perceben un increment en els costos indirectes, ja sigui de manera més o menys significativa en els darrers anys. El 63% de les entitats considera que l'increment ha estat molt considerable, mentre que el 34% de les entitats percep un increment lleuger.

Taula 11. Han incrementat els costos indirectes durant els últims 5 anys?

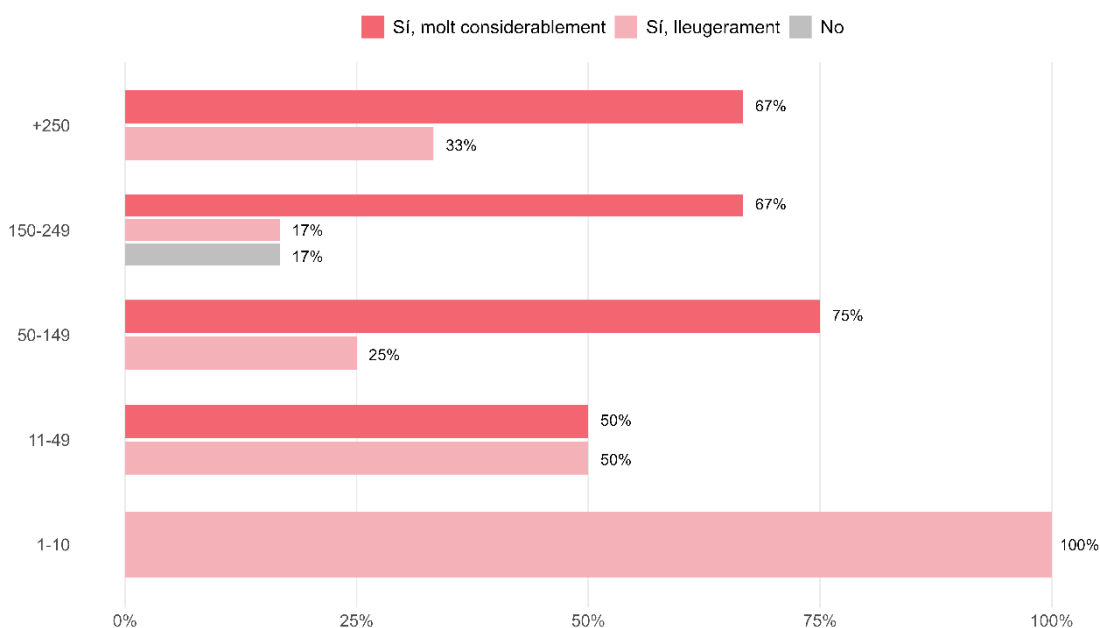
Increment dels costos indirectes	Percentatge
Sí, molt considerable	63%
Sí, lleugerament	34%
No	3%

Font: Elaboració pròpia

En termes de mida, a mesura que s'incrementa el nombre de treballadors l'entitat percep que s'ha produït un major increment de les despeses indirectes en els darrers anys. Aquest fet és raonable, ja que les organitzacions més grans compten amb una major estructura que mantenir, tant a nivell de capital humà com d'infraestructures. Per tant, són els qui més han sofert els augments de preus.

Com es pot veure en la següent figura, en les entitats petites (1-10) i mitjanes (1-49) la totalitat o la meitat de les entitats enquestades consideren que s'ha produït un lleuger increment. Mentre que en les organitzacions més grans, al voltant del 70% qualifica la pujada com molt considerable. En el cas de les entitats de 50-149 persones treballadores el percentatge ascendeix fins al 75%.

Figura 2. Percepció de l'increment dels costos indirectes segons el nombre de persones treballadores

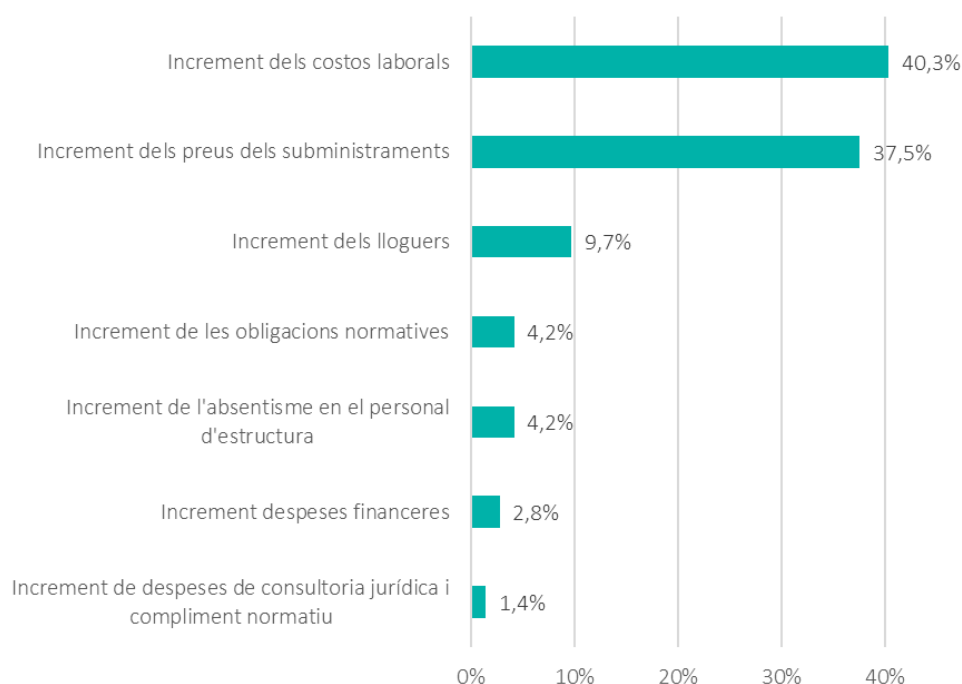


Font: Elaboració pròpia

Preguntades per les causes d'aquests increments, les entitats podien assenyalar més d'un motiu. Les seves respostes reflecteixen un ampli consens. **Al voltant de quatre de cada deu entitats atribueix la pujada dels costos indirectes a dos factors claus: primer, i principalment, a la pujada dels costos laborals i, en segon lloc, a l'augment dels preus dels subministraments.** Sense dubte, aquestes causes estan vinculades a la inflació i als canvis en els costos energètics i materials.

A més, per a un 10% l'increment dels lloguers ha estat un factor clau, donat que en els darrers anys han augmentat els preus dels espais d'oficines. D'altra banda, gairebé un 5% de les entitats assenyalen l'increment de les obligacions normatives i de l'absentisme laboral com factors rellevants. Encara que es tracta d'una resposta més minoritària, una part de les organitzacions s'han vist afectades pel context d'alts tipus d'interès, i remarquen la pujada de les despeses financeres.

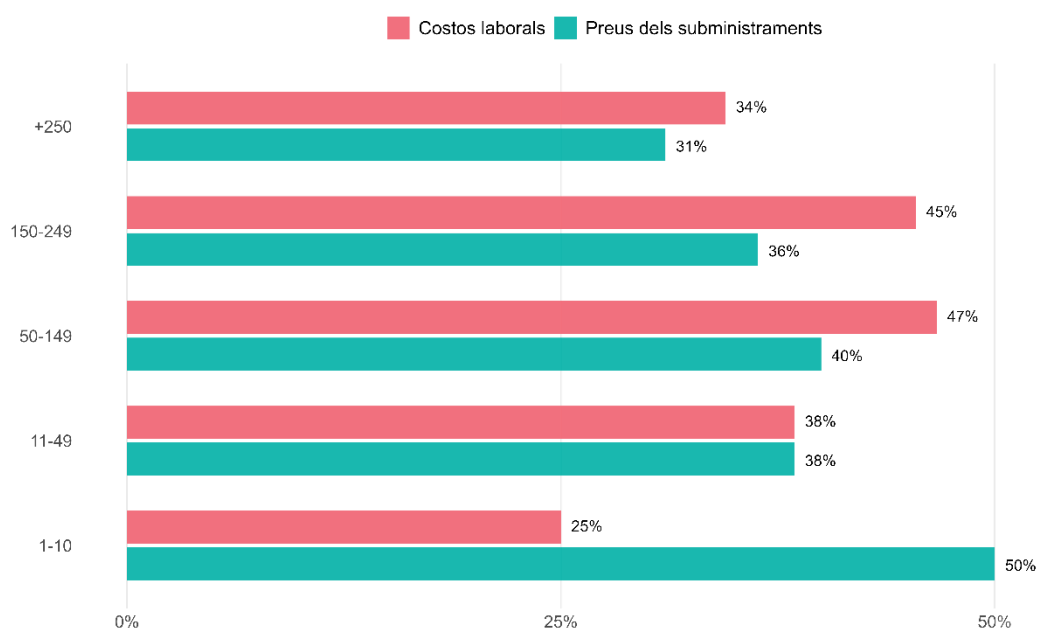
Figura 3. Motiu de l'increment dels costos indirectes (selecció múltiple).



Font: Elaboració pròpia

Posant el focus sobre els dos principals motius segons la mida de l'entitat, es visualitza clarament com els costos laborals guanyen rellevància de forma paral·lela al nombre de persones treballadores. En l'espectre oposat es troben les petites organitzacions on es destaquen els preus dels subministraments com el factor més rellevant.

Figura 4. Principal motiu de l'increment dels costos indirectes segons nombre de persones treballadores (selecció múltiple).



Font: Elaboració pròpia

No obstant això, l'augment dels costos indirectes no és necessàriament una problemàtica en la mesura en què aquests increments siguin reconeguts per les A.P. i, per tant, puguin ser imputables en les subvencions percebudes. Tanmateix, aquesta no és la percepció de les organitzacions.

Gairebé un 60% de les entitats considera que les despeses indirectes subvencionables estan molt allunyades dels seus costos indirectes reals, reflectint una preocupació generalitzada sobre la insuficiència del finançament públic. D'altra banda, un 39% opina que les despeses indirectes imputables estan lleugerament per sota dels seus costos indirectes reals. En altres paraules, **es percep una clara discrepància entre els costos indirectes reals de les entitats i la cobertura proporcionada per les subvencions.**

Taula 12. Les despeses indirectes subvencionables cobreixen els costos indirectes?

Les despeses indirectes subvencionables que reconeix l'Administració Pública...	Percentatge
Estan per sobre als costos indirectes reals de l'entitat	0%
Són adequats i permeten cobrir els costos indirectes de l'entitat	0%
Estan lleugerament per sota als costos indirectes reals de l'entitat	34%
Estan molt allunyats dels costos indirectes reals de l'entitat	63%
Altres/No especificat	3%

Font: Elaboració pròpia

A més, s'ha de tenir en consideració l'existència en el Sector d'un cost ocult. En els grups de discussió es va identificar que, especialment **en les entitats més petites, moltes persones voluntàries assumeixen tasques pròpies del personal d'estructura**, com ara l'administració o la comptabilitat. **Aquest tipus de treball hauria de ser quantificat i comptabilitzat com a despesa indirecta**, ja que, tot i ser realitzat per voluntariat, representa un cost real per a l'organització i impacta en la seva estructura financera. A més, el fet que aquest treball es dugui a terme per persones voluntàries és conseqüència de la manca de recursos suficients. Segons dades de l'enquesta, **el 13% de les entitats es veuen obligades a recórrer a persones voluntàries per fer tasques d'estructura**. Evidentment, aquesta realitat es troba molt vinculada a la mida de l'organització.

En resum, els resultats mostren que els costos indirectes són una preocupació transversal i creixent per a les entitats del Tercer Sector Social, especialment davant l'increment d'aquests costos i la percepció generalitzada que el finançament públic és insuficient per cobrir-los. Aquesta situació posa en evidència la necessitat de replantejar els mecanismes de subvenció per garantir una cobertura més adequada i sostenible. En el següent apartat es mostra l'evolució i el pes dels costos indirectes extrets les dades de l'enquesta.

4.3 ELS COSTOS INDIRECTES

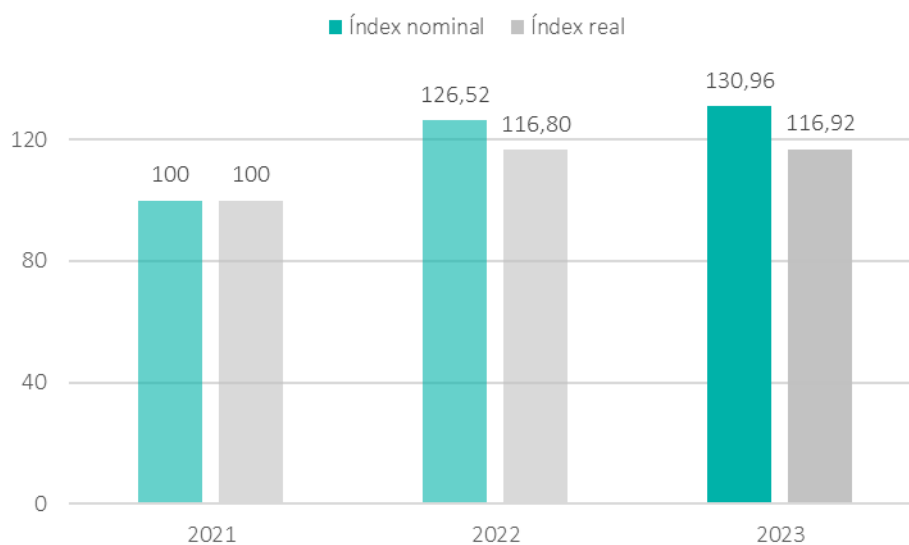
En aquesta secció es recull l'anàlisi principal fent èmfasi en tres aspectes importants. En primer lloc, s'analiza l'evolució dels costos indirectes entre els anys 2021 i 2023 en termes nominals i reals. En segon lloc, es mostra el percentatge que representen els costos indirectes sobre el total dels costos de les organitzacions, així com el pes de cadascuna de les partides. En tercer lloc, es visualitza la variació del pes de les despeses indirectes d'acord amb algunes característiques.

Conèixer l'evolució dels costos indirectes en els últims anys, és imprescindible per comprendre quines han sigut les dinàmiques relatives a les despeses, a les quals han fet front les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

Com es pot veure al gràfic, **durant el període 2021-2023 els costos indirectes de les entitats han mostrat un creixement sostingut en termes nominals**. En particular, **les despeses indirectes que afronten les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya han crescut de mitjana un 31% a preus corrents en només 3 anys**. Encara que el creixement interanual se situa al voltant del 14,4%, el major augment es va produir entre el 2022 i 2021 quan els preus s'incrementen un 26,5%. El 2023 es produeix un augment del 3,5%.

En cas de deflactar les despeses segons l'evolució de l'índex de preus general, en termes reals, els costos indirectes de les entitats s'han incrementat un 17% en el període 2021-2023.

Figura 5. Evolució dels costos indirectes en termes nominals i reals.

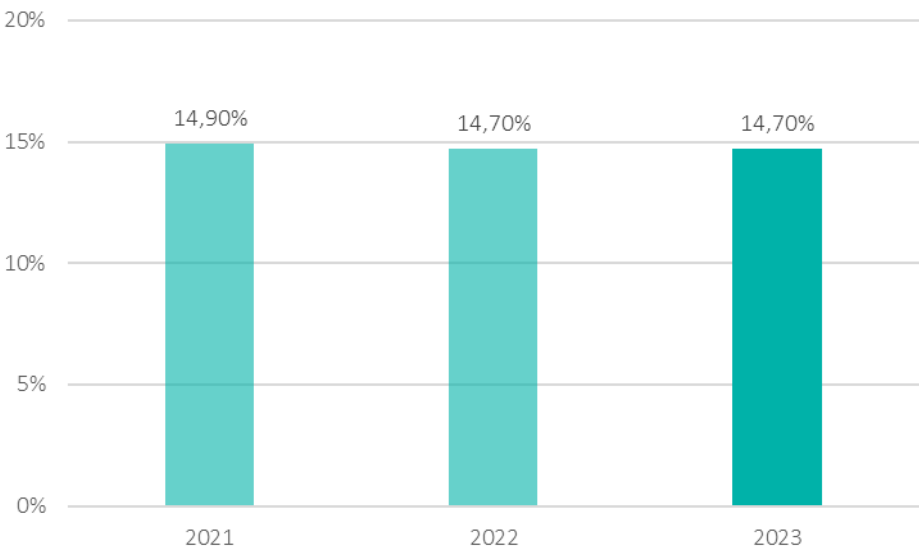


Font: Elaboració pròpia

En altres paraules, **la percepció de les entitats en relació amb l'evolució de les despeses indirectes**, reflectida tant verbalment als grups de discussió com a la pregunta subjectiva de l'enquesta, **es veu recolzada amb les dades quantitatives**. L'any 2022 va ser un moment crític per a les entitats arran de les fortes pujades dels seus costos.

Malgrat l'augment dels costos indirectes en termes absoluts, donat que tots els costos (tant directes com indirectes) han augmentat de manera paral·lela, el pes dels costos indirectes en termes relatius s'ha mantingut força estable. Així doncs, **els costos indirectes mitjans de les entitats del Sector Social de Catalunya representen al voltant del 15% de tots els costos**.

Figura 6. Pes dels costos indirectes.



Font: Elaboració pròpia

Per capturar la variabilitat de les despeses indirectes, es mostra l'interval de la mitjana al 95% de confiança. Com es pot veure, **la mitjana de les despeses indirectes es trobaria en un rang entre un 11% i un 19%**, en funció de les característiques de l'entitat. Això posa de manifest la realitat diversa del sector, on algunes entitats afronten de mitjana uns costos indirectes al voltant de l'11%, mentre que unes altres se situen més a prop del 20%.

Taula 13. Interval de la mitjana dels costos indirectes.

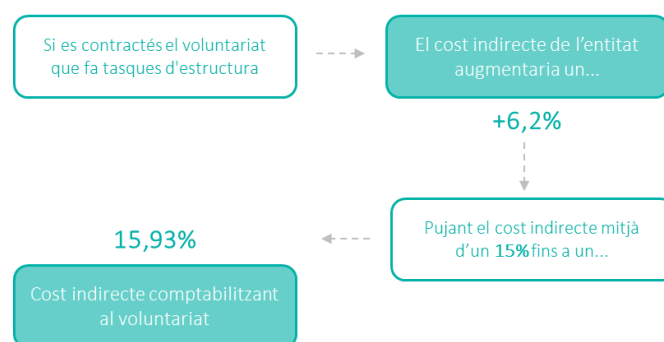
Any	Interval inferior	Mitjana	Interval superior
2021	10,71%	15,08%	19,45%
2022	10,92%	14,88%	18,84%
2023	11,12%	14,94%	18,76%

Font: Elaboració pròpia

A la secció anterior, es va mencionar que una part de les entitats es veuen obligades a recolzar-se en el voluntariat per dur tasques d'estructura. Aquest suposa un cost ocult, ja que si aquest treball estigués exercit per persones treballadores, se sumaria al total de despeses indirectes.

Així doncs, amb l'objectiu de quantificar aquest valor, a aquestes entitats se'ls va preguntar quin seria el cost de contractar a les persones voluntàries. En concret, **si s'incloués com despesa indirecta el cost associat a la contractació de les persones voluntàries que fan tasques d'estructura, s'observaria un increment mitjà dels costos indirectes del 6,2%.** És a dir, **el cost indirecte mitjà del 15% pujaria fins a un 15,93%**, posant de manifest el paper crucial que exerceix el voluntariat en el Tercer Sector Social de Catalunya.

Figura 7. Cost de contractar al voluntariat que fa tasques d'estructura



Font: Elaboració pròpia

Un aspecte important de l'anàlisi es troba en dilucidar **quines partides de costos són les més importants a nivell de volum**. En aquesta línia, i gràcies als grups de discussió, es va dissenyar una cistella de despeses indirectes pròpies del Tercer Sector Social de Catalunya. D'aquesta manera ha estat possible recollir el pes que representa cada partida dins dels costos indirectes de les entitats.

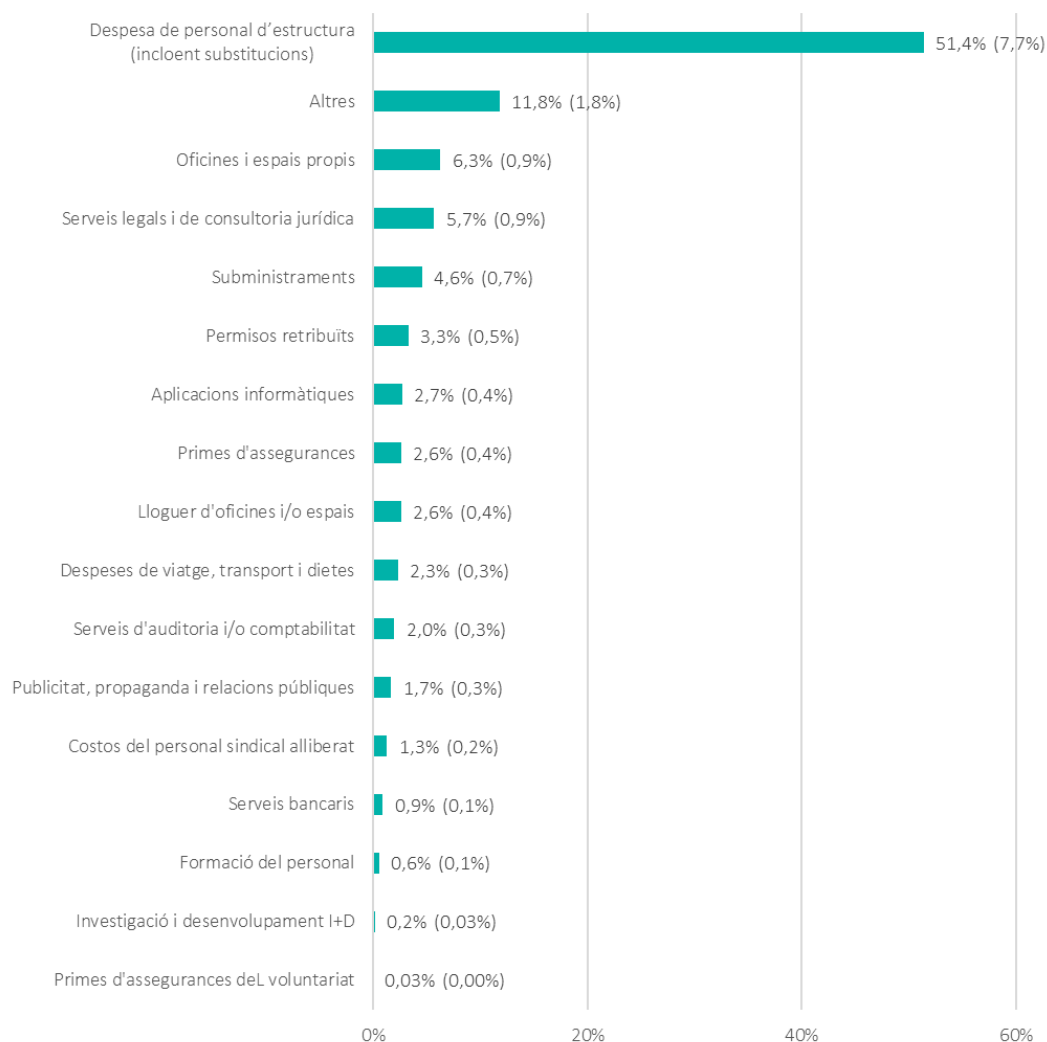
Com es mostra a la següent figura, la despesa de personal d'estructura (incloent-hi substitucions) representa més de la meitat de les despeses indirectes. **De mitjana, gairebé 0,52€ de cada 1€ destinat per les entitats a costos indirectes es dirigeix a remunerar al personal d'administració, comptabilitat, serveis legals, gestió, etc.** És a dir, al personal que no treballa directament en els projectes, però que és indispensable pel funcionament de l'organització. El personal d'estructura representa de mitjana el 7,7% dels totals de costos (directes i indirectes) de les organitzacions (el valor es troba entre parèntesis).

La següent partida amb major rellevància recau sota l'etiqueta d'"Altres". Durant els grups de discussió es va reflectir la gran variabilitat de situacions específiques de les entitats, i els aspectes que en funció del seu àmbit i activitat es podien considerar com despeses

indirectes o no. Aquest fet es reflecteix en que la categoria d'Altres sigui la segona amb més pes, al voltant del 12% de les despeses indirectes, i un 1,8% del total de despeses.

Pel que fa a partides vinculades a personal, les despeses per viatges, transports i dietes, els permisos retribuïts i el cost vinculat al personal sindical alliberat, ascendeixen a un 6,3%, 2,6% i 1,3% respectivament. D'altra banda, partides lligades a la contractació de serveis externs, com els serveis legals, tecnologia o aplicacions informàtiques, comptabilitat o serveis bancaris, suposen de mitjana un 5,7%, 2,7%, 2% i 0,9% respectivament del total de costos indirectes.

Figura 8. Pes de cada partida sobre el total de costos indirectes. Entre parèntesis el percentatge sobre total de costos directes i indirectes.



Font: Elaboració pròpia

Posant en focus en l'evolució del pes de cada partida durant el període 2021-2023, a la següent taula es recull el percentatge a cada any juntament amb la diferència en punts percentuals entre l'any 2023 i 2021.

La partida de despesa de personal d'estructura (incloent-hi substitucions) ha experimentat una reducció significativa, passant del 58,2% al 51,4% entre el 2021 i el 2023, amb una disminució acumulada de 6,8 punts percentuals. Tot i que continua sent la partida amb més pes, aquesta disminució reflecteix l'increment que s'ha produït en altres partides.

Taula 14. Percentatge de cost directe per a cada partida sobre el total dels costos.

Partida	2023	2022	2021	Increment p.p. 2023-2021
Despesa de personal d'estructura (incloent-hi substitucions)	51,4%	55,1%	58,2%	-6,8%
Altres	11,8%	10,3%	9,8%	+2,0%
Oficines i espais propis	6,3%	6,5%	7,2%	-0,9%
Serveis legals i de consultoria jurídica	5,7%	5,1%	5,5%	+0,2%
Subministraments	4,6%	7,7%	4,7%	-0,1%
Permisos retribuïts	3,3%	0,1%	0,1%	+3,2%
Aplicacions informàtiques	2,7%	2,9%	2,7%	-0,1%
Lloguer d'oficines i/o espais	2,6%	2,7%	2,9%	-0,3%
Primes d'assegurances	2,6%	1,0%	1,1%	+1,5%
Despeses de viatge, transport i dietes	2,3%	2,3%	2,1%	+0,2%
Serveis d'auditoria i/o comptabilitat	2,0%	1,4%	1,4%	+0,6%
Publicitat, propaganda i relacions públiques	1,7%	1,7%	1,3%	+0,5%
Costos del personal sindical alliberat	1,3%	1,3%	1,4%	-0,1%
Serveis bancaris	0,9%	0,7%	0,7%	+0,2%
Formació del personal	0,6%	0,6%	0,6%	0,0%
Investigació i desenvolupament I+D	0,2%	0,2%	0,4%	-0,2%
Primes d'assegurances del voluntariat	0,03%	0,04%	0,05%	-0,02%

Font: Elaboració pròpia

En aquest sentit, **el augment més significatiu es produeix en els permisos retribuïts, que han passat de representar un 0,1% l'any 2021 al 3,3% (+3,2 p.p.) l'any 2023.** Aquest increment es concentra l'any 2023 coincidint amb l'aprovació de nous permisos per part del Govern espanyol.

També es percep una reducció en subministraments, que han passat del 4,7% al 4,6% (-0,1 p.p.), i en despeses d'oficines i espais propis, que han baixat del 7,2% al 6,3% (-0,9 p.p.). En paral·lel, el lloguer d'oficines i/o espais també ha registrat una lleugera disminució, del 2,9% al 2,6% (-0,3 p.p.).

En contrast, algunes partides han augmentat significativament. Les primes d'assegurances han passat de l'1,1% al 2,6% (+1,5 p.p.), fet que podria respondre a un increment en les tarifes asseguradores o a la necessitat de noves cobertures. En la mateixa línia, les despeses en serveis d'auditoria i comptabilitat han augmentat de l'1,4% al 2,0% (+0,6 p.p.), mentre que la partida de publicitat, propaganda i relacions públiques, ha passat de l'1,3% a l'1,7% (+0,5 p.p.).

Des de la perspectiva qualitativa, es pot destacar que aquests canvis en els costos indirectes no només responen a factors operatius, sinó també a l'augment de les exigències legals i de compliment normatiu. En particular, s'ha observat un increment continuat dels requisits legals, com la necessitat d'elaborar plans organitzatius, que les entitats han d'incorporar per poder accedir a subvencions. En altres paraules, s'han incrementat les exigències en la *compliance*, implicant un augment de costos.

Aquesta evolució implica la necessitat d'assignar més recursos personals, ja de per si limitats, a aquests aspectes legals i normatius, o bé augmentar el pressupost destinat a la subcontractació d'aquests serveis. Les entitats petites són les que més dificultats afronten en aquest àmbit, ja que sovint no compten amb personal d'estructura per cobrir aquestes necessitats.

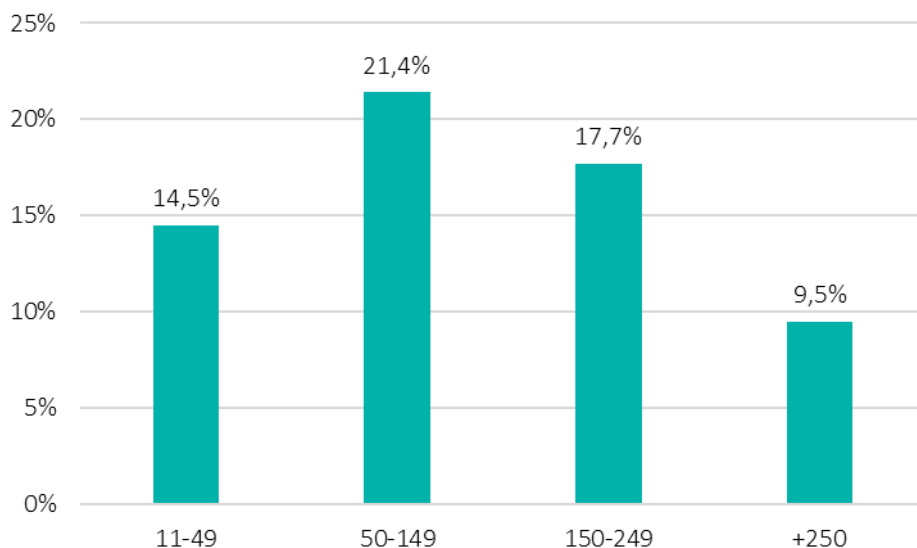
Adicionalment, les entitats grans també expressen que han d'afrontar costos elevats derivats de la representació sindical, perquè han de cobrir totes les hores alliberades, a més de les substitucions que han de fer per cobrir aquests llocs de treball. Aquesta partida representa un 1,3% del total de costos indirectes.

Per finalitzar aquest apartat, es mostra el percentatge de costos indirectes en funció de diverses variables per al 2023.

Si es focalitza en el percentatge de costos indirectes en funció del nombre de persones treballadores, es pot veure que les entitats de mida mitjana (50-149 treballadors) registren el percentatge més elevat, amb un 21,4%, probablement a causa de la major complexitat de la seva estructura administrativa. En canvi, les entitats petites (11-49 treballadors) tenen un percentatge inferior, del 14,5%, mentre que les més grans (+250 treballadors) aconseguixen el valor més baix, amb un 9,5%, probablement com conseqüència de les economies d'escala que redueixen la càrrega relativa dels costos indirectes. Finalment, les organitzacions de mida mitjana (150-249 treballadors) se situen

en un punt intermedi, amb un 17,7%. Aquestes dades evidencien clarament com la mida de les entitats condiona la proporció de costos indirectes que han d'assumir.

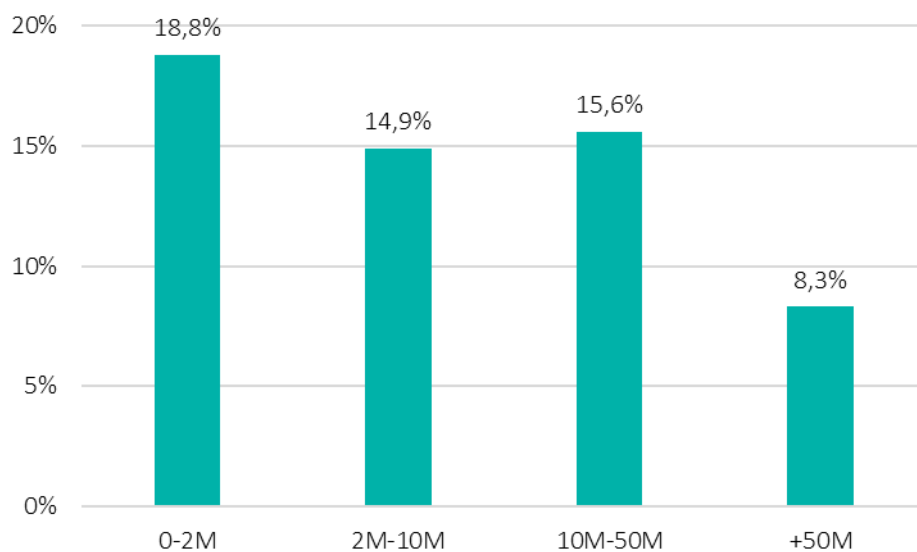
Figura 9. Percentatge de costos indirectes en funció del nombre de persones treballadores.



Font: Elaboració pròpia

L'anàlisi dels costos indirectes en funció de les despeses globals revela una tendència general de relació inversa entre el volum de les despeses de les entitats i el percentatge que representen els costos indirectes. Les entitats amb ingressos més baixos (0-2M) presenten un percentatge més alt de costos indirectes (18,80%), mentre que les entitats amb ingressos superiors a 50 milions d'euros mostren un percentatge més baix (8,30%). Una vegada més, aquesta realitat és raonable en tant l'existència d'economies d'escala.

Figura 10. Percentatge de costos indirectes en funció de les despeses globals.

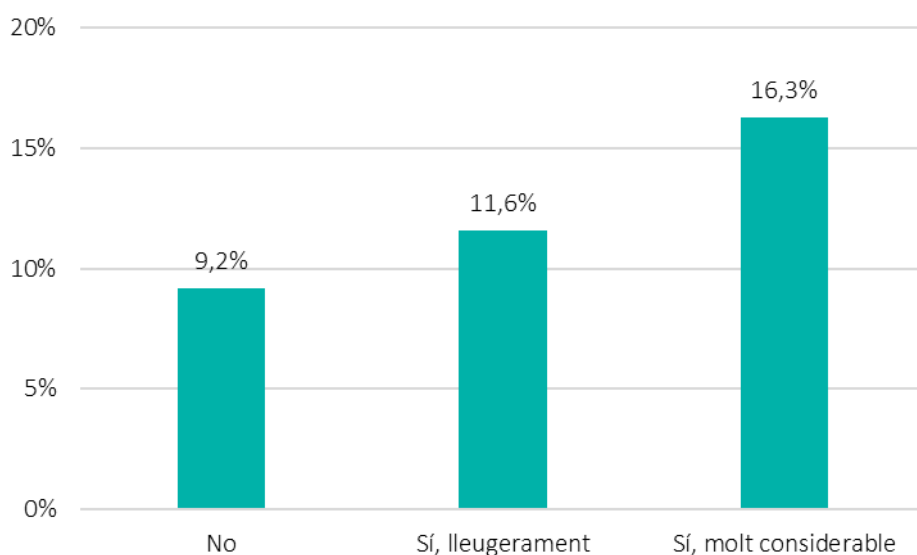


Font: Elaboració pròpia

Continuant amb l'anàlisi dels costos indirectes, en funció de la percepció de les entitats del Tercer Sector Social sobre si els seus costos indirectes han incrementat, es pot observar una tendència clara entre aquesta percepció i el percentatge real calculat dels costos indirectes respecte a les despeses globals. Les entitats que van respondre que els seus costos indirectes no han augmentat ("No") presenten un percentatge de costos indirectes més baix (9,20%).

D'altra banda, les entitats que perceben un increment lleuger dels costos indirectes ("Sí, lleugerament") mostren un percentatge de costos indirectes més alt (11,60%). Aquest percentatge augmenta encara més per a les entitats que perceben un increment molt considerable dels costos indirectes ("Sí, molt considerable"), amb un percentatge de 16,30%.

Figura 11. Percentatge de costos indirectes segons la percepció de l'increment per part de les entitats del Tercer Sector Social.

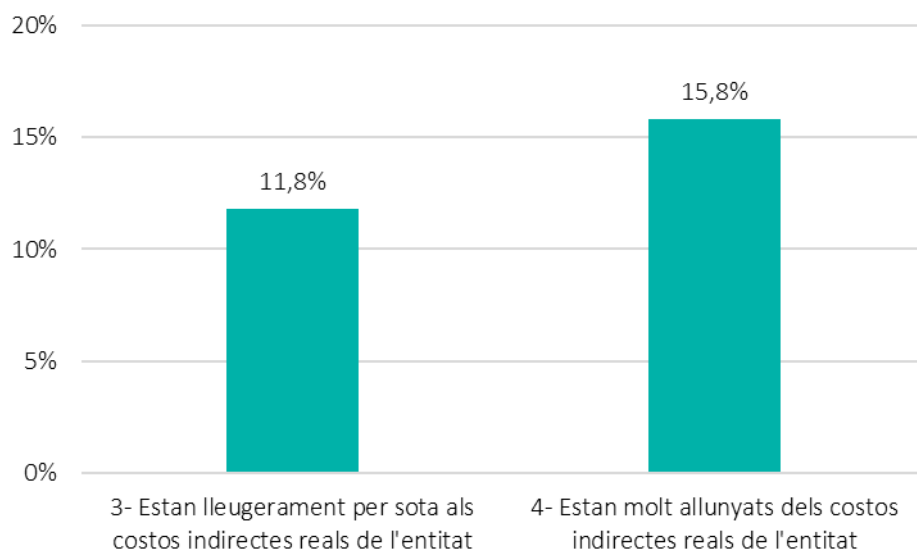


Font: Elaboració pròpia

Aquests resultats indiquen que les entitats que perceben un augment en els seus costos indirectes realment presenten un percentatge més alt d'aquests costos respecte a les seves despeses globals. Així, la percepció d'un increment en els costos indirectes es veu reflectida en un augment real d'aquests costos.

Finalment, el percentatge de costos indirectes en funció de la percepció de les entitats sobre si les subvencions cobreixen adequadament aquests costos mostra diferències significatives entre les dues categories seleccionades per les entitats.

Figura 12. Percentatge de costos indirectes en funció de la percepció de les entitats del Tercer Sector Social sobre la cobertura de les subvencions



Font: Elaboració pròpia

Per a les entitats que consideren que les subvencions estan lleugerament per sota dels costos indirectes reals, el percentatge de costos indirectes és d'un 11,8%. En canvi, per a aquelles que perceben que les subvencions estan molt allunyades dels costos indirectes reals, aquest percentatge s'incrementa fins al 15,8%. Aquesta diferència permet identificar una tendència clara: **les entitats que perceben una major discrepància entre els costos reals i la cobertura de les subvencions afronten un percentatge de costos indirectes més elevat.**

En conclusió, els resultats quantitatius estan en concordança amb les perspectives i opinions expressades en els grups de discussió. L'augment dels costos indirectes en les darreres anys ha estat rellevant, suposant un repte per a totes les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

5. CONCLUSIÓ

Aquest estudi ha posat en evidència el pes dels costos indirectes en el Tercer Sector Social de Catalunya. Així com el seu impacte en el funcionament de les entitats i les dificultats per cobrir-les de manera adequada. Els increments sostinguts en els darrers anys, especialment en àmbits com el cost laboral, el lloguer i els subministraments, han generat una pressió financera considerable per a les organitzacions, que sovint no veuen aquests costos reconeguts en el finançament públic.

L'estudi ha constatat que els costos indirectes han crescut un 31% en termes nominals entre els anys 2023 i 2021. Així mateix, el pes relatiu de les despeses indirectes sobre el total de despeses es situa al voltant del 15%. Malgrat això, la percepció generalitzada entre les entitats és que el sistema de finançament no cobreix adequadament aquestes necessitats.

La distribució d'aquests costos evidencia que el personal d'estructura és la partida més rellevant, representant més de la meitat dels costos indirectes. Això indica que el bon funcionament de les entitats requereix una inversió constant en equips professionals per garantir la seva continuïtat i qualitat dels serveis que ofereixen. A més, la mida de l'organització influeix directament en la seva capacitat per gestionar aquests costos: les entitats més petites afronten una major dificultat per equilibrar les seves finances, mentre que les més grans poden aprofitar economies d'escala.

Aquest context posa de manifest la necessitat d'una revisió del model de finançament públic per tal de garantir una cobertura més equitativa i realista dels costos indirectes. La manca d'un reconeixement adequat d'aquestes despeses pot comprometre la sostenibilitat del sector, afectant la seva capacitat per prestar serveis essencials a la societat. En aquest sentit, es fa imprescindible una revisió de criteris i mecanismes de finançament per tal d'adaptar-los a la realitat econòmica actual i garantir la viabilitat de les entitats en el futur.

6. BIBLIOGRAFIA

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament. *RESOLUCIÓ EXT/817/2024, de 13 de març, per la qual es modifica la Resolució EXT/1721/2023, de 18 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions per a projectes de desenvolupament i d'educació global*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 9124 (2024).

Ajuntament de Barcelona. *Bases per sol·licitar i atorgar subvencions a les entitats dedicades a l'àmbit de la justícia global i la cooperació internacional*. Gasetta municipal (29 de novembre de 2024).

Ajuntament de Terrassa (2018). Estudi d'imputació dels costos indirectes o generals de la Corporació. Recuperat de: https://governobert.terrassa.cat/transparencia/wp-content/uploads/sites/2/2018/07/COSTOS-INDIRECTES-2017-def-TOTAL_signed.pdf

Ayuntamiento de Madrid (2019). Estudio económico relativo a la determinación del precio del contrato.

Cass Centre for Charity Effectiveness (Cass CCE) (2018). *Cost recovery. Tools for success: doing the right things and doing them right*. Recuperat de: https://www.bayes.city.ac.uk/data/assets/pdf_file/0008/422828/CCE-Cost-Recovery-Guide-Final-Version.pdf

Consejería de Igualdad, Justicia y Políticas Sociales. *ORDEN 20 de diciembre de 2023, por la que efectúa, para el año 2024, la convocatoria prevista en el Decreto 271/2012, de 4 de diciembre, por el que se regulan las subvenciones para el fomento de actividades del tercer sector en el ámbito de la intervención social*. Boletín Oficial del País Vasco núm. 247 (2023).

Coordinadora de ONG para el Desarrollo-España (2012). Estudio económico para la valoración de costes indirectos imputables a subvenciones destinadas a organizaciones no gubernamentales de desarrollo.

Departament de Drets Socials. *ORDRE DSO/283/2023, de 21 de desembre, per la qual s'aproven les bases que han de regir la convocatòria ordinària de subvencions a entitats de l'àmbit de les polítiques socials*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 9066 (2023).

Departament de la Presidència. *ACORD GOV/85/2016, de 28 de juny, pel qual s'aprova la modificació del model tipus de bases reguladores aprovat per l'Acord GOV/110/2014, de 22 de juliol, pel qual s'aprova el model tipus de bases reguladores dels procediments per a la concessió de subvencions en règim de concurrència competitiva, tramitats per l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, i se n'aprova el text íntegre*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 7152 (2016).

Diputació de Barcelona (s.d.). *El càlcul del cost d'escoles bressol municipals*. Formació en línia. Mòdul 2: Conceptes bàsics en la gestió per costos. Recuperat de: <https://recursos-formatius->

ens.diba.cat/index.php/ca/recursos-accions-formatives/recurso/el-calcul-del-cost-descoles-bressol-municipals

Diputació de Barcelona. *Convocatòria i bases específiques per a la concessió de subvencions en règim de concurrència competitiva de l'àrea de sostenibilitat social, cycle de vida i comunitat a favor d'entitats sense finalitat de lucre, per a l'any 2024*. Recuperat de: https://www.diba.cat/documents/14465/401990754/Convocat%C3%B2ria_catal%C3%A0_bdns.pdf/637f9d30-43bc-ada5-4101-6a150904c8dd?t=1709553310219

Indeed Editorial Team (2022). What Are Indirect Expenses? (Plus How To Calculate Them). Recuperat de: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/indirect-expenses>

Ministerio de Derechos Sociales, Consumo y Agenda 2030. *Real Decreto 1159/2024, de 19 de noviembre, por el que se regula la concesión directa de subvenciones a diversas entidades*. Boletín Oficial del Estado núm. 280 (2024).

Rogozhin, A., Gallaher, M., Helfand, G., & McManus, W. (2010). *Using indirect cost multipliers to estimate the total cost of adding new technology in the automobile industry*. International Journal of Production Economics, 124(2), 360-368.

Small Business Innovation Research (SBIR) and Small Business Technology Transfer (STTR) (s.d). *Course 8. Accounting and Finance. Tutorial 3. What Are Indirect Rates and How to Develop Them?* Recuperat de: <https://legacy.www.sbir.gov/tutorials/accounting-finance/tutorial-3>

United States Agency for International Development (USAID) (2016). *Indirect Cost Rate Guide for Non-Profit Organizations*.

